

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: Γ. Κ. Ζαρίφης (208^ο, ΠκΦ, τηλ: 2310997893, e-mail: gzarifis@edlit.auth.gr)

ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο συγκεκριμένος Οδηγός είναι ενδεικτικός, αφορά αποκλειστικά σε πτυχιακές εργασίες οι οποίες εποπτεύονται από τον Γ. Κ. Ζαρίφη, και περιέχει βασικές πληροφορίες για τη συγγραφή πτυχιακής εργασίας, οι οποίες απορρέουν από την κωδικοποίηση των βασικών κανόνων εκπόνησης εργασιών σύμφωνα με την διεθνώς επικρατούσα ακαδημαϊκή πρακτική. Στοχεύουν στην υποβοήθηση των φοιτητών, οι οποίοι όμως σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αξιοποιήσουν την κριτική τους σκέψη, δημιουργικότητα και συνθετική ικανότητα, από τη στιγμή που η πτυχιακή εργασία, όπως και κάθε ακαδημαϊκή εργασία, αποτελεί μια πρωτότυπη, προσωπική δημιουργία που καταδεικνύει τις ερευνητικές και μεθοδολογικές ικανότητες του συγγραφέα της.

Γενική περιγραφή της Πτυχιακής Εργασίας

- Η πτυχιακή εργασία (ΠΕ) είναι προαιρετική και θα πρέπει να εντάσσεται στην κατεύθυνση σπουδών που έχει επιλέξει ο φοιτητής.
- Η εργασία είναι ως ένα βαθμό πρωτότυπη με την έννοια ότι αποτελεί προσωπική σύνθεση του συγγραφέα της.
- Σκοπός της είναι να αποδείξει ο φοιτητής την εξοικείωση με το αντικείμενο και τις ικανότητές του στην ερευνητική διαδικασία (ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση).
- Το θέμα της ΠΕ άπτεται του γνωστικού αντικείμενου που συνδέεται με αυτήν στο πλαίσιο του τρέχοντος Προγράμματος Σπουδών.
- Η έκταση της ΠΕ είναι περίπου 50 σελίδες. Ο κύριος κορμός της ανέρχεται τουλάχιστον στα 4/5 της εργασίας και η έκτασή του γύρω στις 15.000 λέξεις.
- Η ΠΕ αντιστοιχεί σε 10 ECTS (2 μαθήματα Παιδαγωγικής Κατεύθυνσης).

Γενικές επισημάνσεις

- Να προσδιορίζετε με σαφήνεια το θέμα με το οποίο θα ασχοληθείτε και να διερευνάτε και αναπτύσσετε με πληρότητα όλες τις βασικές αλλά και δευτερεύουσες πτυχές του, εστιάζοντας συνεχώς στα σημεία-κλειδιά.
- Να αντιμετωπίζετε με κριτικό και συνθετικό πνεύμα τη χρησιμοποιούμενη βιβλιογραφία.

- Να τεκμηριώνετε τις απόψεις και την επιχειρηματολογία σας.
- Να δομείτε το υλικό σας κατά τρόπο τέτοιο ώστε να χαρακτηρίζεται από λογική, συνέπεια και εσωτερική συνοχή.
- Να ολοκληρώνετε ένα θέμα πριν προχωρήσετε σε άλλη νοηματική ενότητα.
- Να μην αντιγράφετε ποτέ από άλλες πηγές χωρίς να δίνετε τις απαραίτητες βιβλιογραφικές παραπομπές, οι οποίες εισάγονται στο σημείο του κειμένου το οποίο τεκμηριώνουν. Σε διαφορετική περίπτωση τμήμα ή το σύνολο της εργασίας σας μπορεί να θεωρηθεί προϊόν λογοκλοπής και να απορριφθεί.
- Να παραπέμπετε σε κάθε περίπτωση που τα στοιχεία σας προέρχονται από άλλες πηγές, ανεξάρτητα από το εάν οι απόψεις των άλλων παρατίθενται αυτούσιες ή όχι.
- Όταν οι μεταφράσεις ξενόγλωσσων παραθεμάτων γίνονται από εσάς τους ίδιους, να το επισημαίνετε.

Εποπτεία-Επίβλεψη Πτυχιακής Εργασίας

- Ο φοιτητής απευθύνεται στον διδάσκοντα με τον οποίον επιθυμεί να συνεργαστεί για να φέρει το κύριο βάρος της καθοδήγησής του (επιβλέπων καθηγητής ή Επόπτης της ΠΕ).
- Ο διδάσκων θα πρέπει να απαντήσει στον φοιτητή μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.
- Το θέμα της ΠΕ προτείνεται από το φοιτητή, σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα, ο οποίος θα είναι και ο Επόπτης της εργασίας του.
- Η έγκριση του θέματος βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του Επόπτη.
- Την ΠΕ εποπτεύει σε όλο το διάστημα της εκπόνησής της ο διδάσκων με τακτικές συναντήσεις (τουλάχιστον 1 φορά την εβδομάδα) με τον φοιτητή.
- Ο ρόλος του Επόπτη είναι καθοδηγητικός, συμβουλευτικός και υποστηρικτικός και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί ο Επόπτης να προδιαγράψει το τελικό αποτέλεσμα (ή τον βαθμό αξιολόγησης) της ΠΕ για το οποίο ο τελικός υπεύθυνος είναι ο φοιτητής.
- Σε περίπτωση που ανακύψουν σοβαρές δυσκολίες στη συνεργασία Επόπτη-φοιτητή, το ζήτημα παραπέμπεται στην Γενική Συνέλευση του Τομέα ή/και του Τμήματος.

Διαδικασία εκπόνησης της Πτυχιακής Εργασίας

Καλό είναι οι φοιτητές να επιλέγουν πτυχιακή εργασία κατά το πέμπτο εξάμηνο των σπουδών τους. Η διαδικασία επιλογής και κατάθεσης του θέματος της ΠΕ θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί με το πέρας του έκτου εξαμήνου σπουδών του φοιτητή και πάντως όχι αργότερα από την 31η Μαΐου του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους.

Προκαταρκτική διαδικασία

- Ο φοιτητής επιλέγει, καταρχήν, το θέμα της εργασίας του, και στη συνέχεια έρχεται σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα (Επόπτη) για την αποσαφήνιση και έγκριση του θέματός του.
- Υποβάλλει αίτηση στην Γραμματεία για την κατοχύρωση του θέματός του, η οποία εξακριβώνει ότι δεν έχει εκπονηθεί ή δεν βρίσκεται σε εξέλιξη άλλη Πτυχιακή Εργασία με το ίδιο θέμα και δίνει εγγράφως την έγκρισή

της. Όταν λάβει αυτήν την έγκριση, ο φοιτητής μπορεί να αρχίσει την εργασία του.

- Μετά την κατοχύρωσή του το θέμα είναι, καταρχήν, οριστικό. Αλλαγή θέματος μπορεί να αντιμετωπισθεί με σοβαρή αιτιολόγηση από τον φοιτητή και μετά από έγκριση του Επόπτη του. Αλλαγή του Επόπτη μπορεί επίσης να αντιμετωπισθεί είτε λόγω αλλαγής του θέματος, είτε για οποιονδήποτε άλλο έκτακτο λόγο.
- Οποιαδήποτε αλλαγή στο θέμα αναφέρεται σε νέα αίτηση του φοιτητή για την έγκριση του νέου θέματος.

Η εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας ο φοιτητής παρακολουθεί και παρακολουθείται από τον διδάσκοντα επόπτη του. Η επικοινωνία αυτή είναι δυνατόν να περιλαμβάνει και την παρακολούθηση ενός ή δύο σεμιναρίων - φροντιστηρίων στην οποία μετέχουν όλοι οι φοιτητές που εκπονούν ΠΕ με τον ίδιο διδάσκοντα.

Στις πρώτες συναντήσεις μπορεί να γίνεται αποσαφήνιση της μεθοδολογίας και οργανόγραμμα της εργασίας. Ο φοιτητής παρουσιάζει δείγμα της εργασίας του, το οποίο ελέγχεται επισταμένως και βελτιώνεται από τον Επόπτη. Με βάση αυτό το δείγμα ο Επόπτης δίνει συγκεκριμένες οδηγίες.

Στις επόμενες συναντήσεις ο ρόλος του Επόπτη περιορίζεται ενδεχομένως στον έλεγχο της υπόλοιπης εργασίας, στην επισήμανση τυχόν αδυναμιών και σε γενικές κατευθύνσεις.

Όταν η εργασία πάρει την πρώτη ολοκληρωμένη μορφή της, υποβάλλεται για ανάγνωση και σχολιασμό στους Επόπτες. Με βάση τα σχόλιά τους ο φοιτητής δίνει την τελική της μορφή και καταθέτει δύο νέα αντίτυπα, το αργότερο την πρώτη ημέρα της εξεταστικής περιόδου. Ο Επόπτης δίνει στο φοιτητή την άδεια να υποστηρίξει την εργασία του μόνον εφόσον κρίνει ότι θα βαθμολογηθεί τουλάχιστον με πέντε (5). Στην αντίθετη περίπτωση, επιστρέφει στον φοιτητή την εργασία για βελτιώσεις.

Όταν λάβει την άδεια να υποστηρίξει την εργασία του, ο φοιτητής καταθέτει και ένα αντίτυπο στη Γραμματεία που προορίζεται για τη Βιβλιοθήκη του Τμήματος. Όλα τα κείμενα που υποβάλλονται είναι δακτυλογραφημένα.

Ενδεικτική δομή της Πτυχιακής Εργασίας

Για τη διαμόρφωση του κειμένου της εργασίας ισχύουν οι παρακάτω γενικές προδιαγραφές:

- Γραμματοσειρά: Times New Roman
- Σελίδα: A4
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 12 pt
- Επικεφαλίδες: 12 pt, bold (έντονα)
- Περιθώρια: 2,50 εκ. (επάνω, κάτω, δεξιά και αριστερά).
- Διάστιχο (διάστημα γραμμών): 1,5
- Αρίθμηση σελίδων: Υποσέλιδο - δεξιά.
- Στοίχιση κειμένου: Πλήρης (justify)
- Παράγραφοι: Μεταξύ των παραγράφων να μεσολαβεί μία εσοχή (tab).

Η έκταση της εργασίας αποτελεί συνάρτηση των ιδιαιτεροτήτων και των απαιτήσεων του μαθήματος στο πλαίσιο του οποίου εκπονείται. Σε γενικές γραμμές δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 15.000 λέξεις και περιλαμβάνει την

εισαγωγή, το κυρίως σώμα ή ανάπτυξη του θέματος, τα συμπεράσματα ή τον επίλογο και τις βιβλιογραφικές αναφορές. Ειδικότερα:

1. Τίτλος

Η σελίδα τίτλου περιλαμβάνει (όπως το υπόδειγμα παρακάτω):

- Ίδρυμα / Σχολή / Τμήμα / Τομέα / Πρόγραμμα
- Τίτλο εργασίας. Σε περίπτωση που ο τίτλος της ΠΕ είναι μεγαλύτερος από μία γραμμή, τότε γράφεται συνήθως σαν αντιστραμμένη πυραμίδα. Ο τίτλος πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικός, περιληπτικός και σαφής. Πρέπει να αποφεύγονται, όσο το δυνατόν, οι κάθε είδους συντομογραφίες, ξενικές λέξεις, τύποι μαθηματικοί και δείκτες, οι οποίοι κάνουν δύσκολη την αναζήτηση του θέματος με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Ο τίτλος της πτυχιακής εργασίας κρίνεται σκόπιμο να γράφεται με κεφαλαία γράμματα, για την εύκολη αποσαφήνισή του από τα υπόλοιπα στοιχεία που καταχωρούνται στην πρώτη σελίδα.
- Ονοματεπώνυμο φοιτητή
- ΑΕΜ φοιτητή
- Εξάμηνο σπουδών φοιτητή
- Ονοματεπώνυμο επιβλέποντος καθηγητή
- Τόπο και χρόνο έκδοσης

<p style="text-align: center;"> ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών</p> <p style="text-align: center;">ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:</p> <p style="text-align: center;">[.....]</p> <p>Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε από τον φοιτητή/την φοιτήτρια [Όνοματεπώνυμο:.....] [ΑΕΜ:.....] [Εξάμηνο σπουδών:.....] [Όνοματεπώνυμο Επόπτη:.....]</p> <p style="text-align: center;">Θεσσαλονίκη [έτος]</p>
--

2. Περίληψη

Σύνοψη 200-250 λέξεων στην Ελληνική και στη συνέχεια στην Αγγλική γλώσσα (στόχος, αντικείμενο, μέθοδοι, αποτελέσματα). Η περίληψη πρέπει να κατατοπίζει ικανοποιητικά τον αναγνώστη για το αντικείμενο του θέματος. Η περίληψη της επιστημονικής μελέτης αναφέρεται μετά τη σελίδα του τίτλου και έχει σκοπό να ενημερώσει τον αναγνώστη για το θέμα της εργασίας, για το είδος του προβλήματος, τη μέθοδο της έρευνας που ακολουθήθηκε, τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα. Τα στοιχεία που πρέπει να διέπουν την περίληψη είναι η σαφήνεια και η συντομία. Στην περίληψη πρέπει να αποφεύγονται τα αυτούσια αποσπάσματα και οι βιβλιογραφικές υποσημειώσεις.

3. Λέξεις-κλειδιά

Μπορείτε να αναφέρετε μέχρι δέκα (10) λέξεις ή όρους τους οποίους θεωρείτε ως τους πιο αντιπροσωπευτικούς για την εργασία σας.

4. Πίνακας περιεχομένων

Ο πίνακας περιεχομένων είναι από τα πρώτα πράγματα που θα διαβάσει ο αναγνώστης. Πρέπει να είναι γραμμένος έτσι ώστε να τον διευκολύνει στην ανάγνωση της. Η αρίθμηση είναι τυπική για επιστημονικές εργασίες και ακολουθεί το παρακάτω πρότυπο.

Κεφάλαιο Πρώτο	2
1.1	2
1.2	5
1.3	7
1.4	10
1.4.1	12
1.4.1.1	15
Κεφάλαιο Δεύτερο	18
2.1	20
2.1.2	21
2.1.3	22
2.2	25
2.2.1	26
2.2.1.1	28

5. Πρόλογος

Στη σελίδα αυτή, ο συγγραφέας εκφράζει ευχαριστίες, σε όλους εκείνους που με κάθε τρόπο συνέβαλαν στη διεξαγωγή της πτυχιακής εργασίας. Η

σειρά με την οποία αναφέρονται τα πρόσωπα, είναι η σειρά βαρύτητας της βοήθειας που προσφέρθηκε για την ολοκλήρωση της επιστημονικής μελέτης. Οι χαρακτηρισμοί των ευχαριστιών θα πρέπει να διακρίνονται για την απλότητα και συντομία τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνονται και οι επισημάνσεις αν υπάρχουν.

6. Γλωσσάριο - Συντομογραφίες - Ακρωνύμια

Μπορείτε να παραθέσετε ένα σύντομο και περιεκτικό γλωσσάριο βασικών όρων οι οποίοι απαντώνται στην εργασία σας, ενώ μπορείτε να παραθέσετε και πίνακα με τις συντομογραφίες ή τα ακρωνύμια που χρησιμοποιείτε στην εργασία σας.

7. Κυρίως σώμα της εργασίας

Στο κυρίως σώμα της εργασίας αναπτύσσεται το θέμα σε επιμέρους κεφάλαια, ο αριθμός και η δομή των οποίων εξαρτάται από το αντικείμενο της εργασίας· τα κεφάλαια εστιάζουν σε συγκεκριμένα σημεία, που είναι αναγκαία για την άρτια και πλήρη προσέγγιση του θέματος. Περιλαμβάνει την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που στοχεύει στην αναφορά, κριτική επεξεργασία και συνθετική θεώρηση των διαθέσιμων θεωρητικών και ερευνητικών δεδομένων, την ανάλυση της μεθοδολογίας της έρευνας που διεξήχθη και την ανάλυση των δεδομένων και των στοιχείων που έχουν συγκεντρωθεί. Πιο αναλυτικά:

Κεφάλαιο Πρώτο: Εισαγωγή (Αντικείμενο, η διατύπωση του προβλήματος, στόχος, μέθοδοι)

Στο κεφάλαιο αυτό αναπτύσσεται βασικά η σημασία του θέματος και γίνεται ιστορική ανασκόπηση όσον αφορά τις αντιλήψεις που επικρατούν γι' αυτό το θέμα. Η εισαγωγή, σε αντίθεση με τον πρόλογο, αποτελεί οργανικό τμήμα της επιστημονικής εργασίας και αναφέρεται στην περιγραφή του θέματος, στη δικαιολόγηση της επιλογής του και στους συγκεκριμένους σκοπούς. Συνοπτικά, το πρώτο κεφάλαιο δίνει απάντηση σε τρία ερωτήματα:

- α) Ποιο είναι το πρόβλημα της έρευνάς και ποιοι οι λόγοι δημιουργίας του.
- β) Τι ήταν εκείνο που ώθησε στη μελέτη του συγκεκριμένου προβλήματος.
- γ) Ποιες είναι οι μέθοδοι που ακολουθεί ο συγγραφέας.

Υπόβαθρο μελέτης

- Ορισμός των επιστημονικών εννοιών που χρησιμοποιούνται (ερείσματα).
- Γιατί είναι σημαντικό να εξετασθεί το πρόβλημα/ερώτημα;
- Υπάρχουν ήδη μελέτες επάνω στο θέμα;
- Σε τι αποτελέσματα έφτασαν αυτές;
- Άσκηση κριτικής ή σύγκριση ανάμεσα σε δυνατότητες επίλυσης.
- Παλαιότερες μελέτες θεωρητικές εκτιμήσεις και εφαρμοσμένα υποδείγματα.
- Υποθέσεις και προσδοκίες σχετικά με τα αποτελέσματα.

Ορισμός Προβλημάτων

Ακριβής διατύπωση του προβλήματος ή της ερώτησης που πραγματεύεται η πτυχιακή εργασία (αναφορικά με το υπόβαθρο που περιγράψαμε προηγουμένως)

Μέθοδοι

- Σύντομη παρουσίαση της μεθόδου ή των μεθόδων που αξιοποιήθηκαν στην έρευνα
- Επιχειρηματολογία για την επιλεγμένη μέθοδο ή τις μεθόδους

Κεφάλαιο Δεύτερο : Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Μετά την επιλογή του θέματος, ο ενδιαφερόμενος φοιτητής καλείται να συγκεντρώσει και να επεξεργαστεί κάθε στοιχείο που συνδέεται με το θέμα του. Με άλλα λόγια, πρέπει να λάβει υπόψη του όλες τις πληροφορίες, που είναι σχετικές με το θέμα και αποτελούν τη βιβλιογραφία.

Κεφάλαιο Τρίτο : Η μέθοδος της έρευνας - Διεκπεραίωση

Σύντομη αλλά ακριβής τεκμηρίωση της πρακτικής διεκπεραίωσης: τι έγινε, πότε έγινε, που με ποιόν και γιατί έγινε.

Κεφάλαιο Τέταρτο : Αποτελέσματα της έρευνας

Παρουσίαση και περίληψη των γεγονότων: τι ανακαλύψαμε;

Προσοχή: να παρουσιάζονται όσο το δυνατόν εκείνα τα αποτελέσματα τα οποία αφορούν τους στόχους της μελέτης και είναι σχετικά με το θέμα (δηλαδή να μην συμπεριληφθούν συμπληρωματικά αποτελέσματα, τα οποία είναι γενικά και τυχαία, παρόλο που μπορεί να έχουν έντονο ενδιαφέρον - αυτά ανήκουν στο επόμενο κεφάλαιο).

Κεφάλαιο Πέμπτο : Επίλογος - Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα βασικά σημεία, οι διαπιστώσεις ή τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα αποτελέσματα των κεφαλαίων του κυρίως σώματος της εργασίας. Επιπλέον, είναι δυνατόν να διατυπωθούν προτάσεις για ενδεχόμενες μελλοντικές εργασίες και συμπληρωματικές έρευνες στη συγκεκριμένη θεματική περιοχή.

8. Παραπομπές εντός του κειμένου και Βιβλιογραφικές αναφορές

Όταν στο κείμενο γίνεται άμεση αναφορά στον συγγραφέα, η ημερομηνία της εργασίας του (μόνο) εμφανίζεται σε παρένθεση, ενώ στην περίπτωση έμμεσης αναφοράς στην παρένθεση περικλείονται και το όνομα και η ημερομηνία. Τα ονόματα συγγραφέων και οι ημερομηνίες περισσότερων από δύο συγγραφέων μιας πηγής, μόνο τα επώνυμά τους αναφέρονται διαχωρισμένα με κόμμα. Η βιβλιογραφία που αναφέρεται στο κείμενο, εμφανίζεται συγκεντρωτικά στο τέλος της εργασίας και με την εξής μορφή: Επώνυμο συγγραφέα (κόμμα), αρχικά ονόματος (τελεία), έτος σε παρένθεση, τίτλος βιβλίου ή της επιμέρους εργασίας, το όνομα ή τα ονόματα των εκδοτών προηγούμενων του τίτλου (στην περίπτωση που πρόκειται για συλλογή εργασιών) και με το ενδεικτικό (εκδ.) να ακολουθεί το όνομα (τελεία), τόπος εκδότη (κόμμα), όνομα εκδότη (κόμμα), αριθμός σελίδας ή σελίδων όπου χρειάζεται για τον εντοπισμό της αναφοράς στο αντίστοιχο βιβλίο ή/και την εργασία στη συλλογή.

Στην περίπτωση περιοδικών και συλλογικών εκδόσεων, μετά τον τίτλο της εργασίας (κόμμα) ακολουθεί το όνομα του περιοδικού (κόμμα), ο τόμος (κόμμα), το τεύχος (άνω-κάτω τελεία) και οι σελίδες αρχής και τέλους του

άρθρου. Ο τίτλος άρθρων σε περιοδικά και συλλογικές εκδόσεις εμφανίζονται σε εισαγωγικά.

Γενικώς όταν αναφέρονται βιβλιογραφικές παραπομπές στο κείμενο αυτές γράφονται ως εξής:

-σύμφωνα με τον Smith (1995).....
-σύμφωνα με τους Smith και Roberts (1994).....
-οι Johnson *et al.* (1990) αναφέρουν..... (το *et al.* αναφέρεται όταν οι συγγραφείς είναι περισσότεροι από δυο).
- ενδιάμεσα στο κείμενο ή στο τέλος παραγράφου (Smith, 1990), ή (Smith και Roberts, 1987) ή (Wilson *et al.*, 1985) ή (Adams 1985, Morris 1983, Williams 1994).
- Τα ονόματα της προηγούμενης παραγράφου (4) γράφονται με αλφαβητική σειρά του ονόματος του πρώτου συγγραφέα.
- Όταν υπάρχουν περισσότερες της μιας αναφορές του ίδιου συγγραφέα αυτές αναφέρονται κατά αύξουσα χρονολογική σειρά (Roberts 1978, 1980, 1985a, 1985b).
- Όλες τις βιβλιογραφικές παραπομπές που αναφέρονται στο κείμενο πρέπει να τις έχουμε διαβάσει και να τις αναφέρουμε στη βιβλιογραφία. Όταν μια βιβλιογραφική παραπομπή δεν είναι αδύνατον να βρεθεί, μπορούμε να την αναφέρουμε ως εξής:σύμφωνα με τον Curtis (1895), όπως αναφέρεται στον Burton (1986).....,

Οι βιβλιογραφικές παραπομπές που έχουν χρησιμοποιηθεί μέσα στο κείμενο σε παρενθέσεις -με επώνυμο συγγραφέα, χρονολογία: σελίδα ή σελίδες, π.χ. (Παπαδόπουλος, 2009: 15)- παρουσιάζονται και στο τέλος της εργασίας στη βιβλιογραφία, κατά αλφαβητική σειρά σύμφωνα με το επώνυμο του (πρώτου) συγγραφέα. Για τη σύνταξη της βιβλιογραφίας πρέπει να ακολουθείται ένα συγκεκριμένο, διεθνώς αναγνωρισμένο, πρότυπο (βλ. παρακάτω σχετικά παραδείγματα).

A. Για βιβλία - μονογραφίες:

Ricoeur, P. (1991). *From Text to Action: Essays in Hermeneutics, II*, trans. Kathleen Blamey and John Thompson. Evanston: Northwestern University Press.

Φραγκουδάκη, Α. (1987). *Γλώσσα και Ιδεολογία: Κοινωνιολογική προσέγγιση της Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Οδυσσέας.

B. Για κεφάλαια σε βιβλία:

Βησσαράκη, Ε. (2002). Ο μεγάλος ποιητής και οι μικροί μαθητές : μια έρευνα βασισμένη στη θεωρία της αναγνωστικής ανταπόκρισης για την πρόσληψη της ποίησης του Ο.Ελύτη στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο Θ.Πυλαρινός (επιμ.), *Ο Ελύτης στην Εκπαίδευση. Ζητήματα Ποιητικής - Διδακτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Μ.Παναγιωτόπουλου, σσ. 173-188.

Γ. Για άρθρα σε περιοδικά:

Burns, B. (1998). "Changing the classroom climate with literature circles". *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 42(2): 124-129.

Δ. Για άρθρα σε εφημερίδες και στον ημερήσιο τύπο:

Κούρτοβικ, Δ. (2004). «Από τα Χανιά στα Χανιά: η Οδύσσεια ενός αιώνα». *Τα Νέα*. 6 Νοεμβρίου, σ.15.

Ε. Για ιστοσελίδες και ηλεκτρονικά τεκμήρια:

Ε.ΚΕ.ΒΙ. (2004). *Β' Πανελλήνια Έρευνα Αναγνωστικής Συμπεριφοράς και Πολιτιστικών Πρακτικών του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου*. <http://book.culture.gr/erevnes/anagn04/index.htm> (προσπελάστηκε 25/3/2008).

9. Ευρετήριο

Η δημιουργία Ευρετηρίου συστήνεται αν και δεν είναι υποχρεωτική. Το Ευρετήριο όρων και προσώπων (σε συνδυασμό ή μεμονωμένα) θα πρέπει να περιλαμβάνει: έννοιες, θέματα, συγγραφείς.

10. Υποσημειώσεις

Στις υποσημειώσεις αναφέρονται στοιχεία, πληροφορίες ή διευκρινήσεις οι οποίες αν και δεν είναι αναγκαίο να αποτελούν μέρος του κυρίως κειμένου, είναι χρήσιμο να υπάρχουν για την καλύτερη τεκμηρίωση ή κατανόηση του. Εμφανίζονται, αριθμημένες, στο κάτω μέρος της σελίδας (με χαρακτήρες Times New Roman - 10 pt).

11. Εικόνες - Πίνακες - Σχήματα

Πρέπει να είναι ενταγμένα στο κείμενο. Είναι απαραίτητο να τιτλοφορούνται, με μικρότερου μεγέθους γραμματοσειρά από αυτήν του κειμένου (με χαρακτήρες Times New Roman - 10 pt), και να είναι αριθμημένα (κεντραρισμένα στο επάνω μέρος για τους πίνακες και στο κάτω για εικόνες και σχήματα).

12. Παραρτήματα

Κάθε ένα παράρτημα ή παραρτήματα (αν υπάρχει/ουν) περιλαμβάνει συνοδευτικό, υποστηρικτικό, υλικό (πίνακες, φωτογραφίες, ερωτηματολόγια, στατιστικά στοιχεία, κ.λπ.).

13. Λογοκλοπή

Με τον όρο **λογοκλοπή** δηλώνεται η ιδιοποίηση έργων ή ιδεών άλλων δημιουργών. Ανεξάρτητα με το εάν υπάρχει η πρόθεση ή όχι, πρόκειται για λογοκλοπή κάθε φορά που χρησιμοποιούμε ολόκληρο ή μέρος του έργου/ιδεών/αντιλήψεων άλλων δημιουργών παρουσιάζοντας τα ως δικά μας δημιουργήματα.

Πιο συγκεκριμένα λογοκλοπή έχουμε κάθε φορά που:

1. Χρησιμοποιούμε ολόκληρο το έργο, λέξεις ή ιδέες ενός άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή από την οποία αντλήσαμε αυτές τις πληροφορίες.
2. Παραθέτουμε αυτούσιες φράσεις ή προτάσεις από κάποια πηγή χωρίς να τις περικλείουμε σε εισαγωγικά «...» και χωρίς να αναφέρουμε την πηγή από την οποία προέρχονται.

3. Παραφράζουμε, δηλαδή παρουσιάζουμε με δικό μας λόγο και ύφος κάποια κάποια πληροφορία ή τα επιχειρήματα ενός συγγραφέα, χωρίς να αναφερόμαστε στην πηγή.
4. Παραποιούμε ή αλλοιώνουμε πληροφορίες ή δεδομένα από κάποια άλλη πηγή.
5. Αναλαμβάνουμε να κάνουμε την εργασία άλλου ατόμου ή και αντίθετα, όταν αναθέτουμε σε κάποιον άλλο να κάνει τη δική μας εργασία.

Η χρήση παραπομπών δεν απαιτείται όταν:

- Όταν εκφράζουμε τις δικές μας ιδέες και απόψεις. Δική μας ιδέα θεωρείται οτιδήποτε σκεφτόμαστε από μόνοι μας ή συμπεραίνουμε μετά από δική μας έρευνα και αναζήτηση. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούμε δικές μας ιδέες οι οποίες έχουν δημοσιευτεί σε προηγούμενες εργασίες μας στο παρελθόν, τότε θα πρέπει να γίνεται αναφορά σε αυτές.
- Χρησιμοποιούμε ιδέες, θεωρίες ή άλλες πληροφορίες οι οποίες αποτελούν κοινή γνώση, με άλλα λόγια όταν είναι γνωστές στο ευρύ κοινό.

Κατά τη συγγραφή της πτυχιακής εργασίας ή έρευνας επομένως είναι αναγκαίο να αναφερθούν οι πηγές από τις οποίες έχουμε αντλήσει πληροφορίες. Είναι σημαντικό να παρέχουμε πλήρεις και οργανωμένες ακαδημαϊκές αναφορές για οτιδήποτε χρησιμοποιούμε στην εργασία μας.

Πιο συγκεκριμένα αποφεύγουμε τη λογοκλοπή κάθε φορά που:

- Παραθέτουμε αυτούσιες φράσεις ή προτάσεις άλλου δημιουργού και τις περικλείουμε σε εισαγωγικά «...» αναφέροντας παράλληλα την πηγή από την οποία τις αντλήσαμε.
- Παραφράζουμε, δηλαδή παρουσιάζουμε με δικό μας λόγο και ύφος κάποια πληροφορία ή επιχειρήματα ενός άλλου συγγραφέα και αναφερόμαστε στην πηγή.
- Συνοψίζουμε, δηλαδή αναφερόμαστε στα λεγόμενα ή τις ιδέες άλλου συγγραφέα, χωρίς να αλλοιώνουμε ή να παραποιούμε τις πληροφορίες και αναφερόμενοι παράλληλα στην πηγή μας.

Οι αναφορές επιτρέπουν στον αναγνώστη να ανατρέξει άμεσα στην αρχική πηγή ώστε να επαληθεύσει ή και να αντιπαραβάλει τα όσα γράψαμε σε σχέση με την πηγή. Επιπλέον του παρέχουμε τη δυνατότητα να συμβουλευτεί άλλες πηγές σχετικές με το θέμα ώστε να προχωρήσει εάν επιθυμεί στην περεταίρω διερεύνηση του. Χρησιμοποιώντας παραπομπές/βιβλιογραφικές αναφορές ενισχύουμε την ποιότητα της εργασίας μας αλλά και την ακεραιότητα και την αξιοπιστία μας ως υπεύθυνα και ενεργά μέλη της επιστημονικής και ερευνητικής κοινότητας. Εξασφαλίζουμε την αυθεντικότητα και τη νομιμότητα των ιδεών και αντιλήψεων μας.

Για όλους τους παραπάνω λόγους η πτυχιακή εργασία θα πρέπει να περιλαμβάνει μια σελίδα (στην αρχή της εργασίας και πριν τα Περιεχόμενα) υπογεγραμμένη από τον φοιτητή η οποία να δηλώνει τα εξής:

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ
Με ατομική μου ευθύνη δηλώνω υπεύθυνα και έχοντας επίγνωση των συνεπειών του νόμου στην περίπτωση που ψεύδομαι, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ' ολοκλήρου δικό μου έργο και κανένα μέρος της δεν είναι αντεγραμμένο από έντυπες ή ηλεκτρονικές πηγές, μετάφραση από ξενόγλωσσες πηγές ή αναπαραγωγή από εργασίες άλλων ερευνητών ή φοιτητών. Όπου έχω βασιστεί σε ιδέες ή κείμενα άλλων, έχω προσπαθήσει με όλες μου τις δυνάμεις να το προσδιορίσω σαφώς μέσα από την σωστή χρήση παραπομπών και βιβλιογραφικών αναφορών ακολουθώντας την ακαδημαϊκή δεοντολογία.